

מראי מקומות- בבא בתרא קכ"א

הרשב"ש אצלנו, דביום זה עמדו על דרשה זו. ולשון רש"י בתענית הוא "ועמדו והתירו דבר זה בט"ו באב", ולכאור' משמע כהגבול"א והרשב"ש.

(ד) **יום שהותרו שבטים לבא זה בזה- הק' המהרש"א**, מה הי' השמחה, הרי אם טוב לשבט א', שיהי' להם יותר נחלה, רע הוא לשבט אחר. ותי' דהי' שמחה לבנות ישראל, דעד הנה כל בת ישראל שיש לה נחלה לא היתה יכולה לישא איש משבט אחר, ועכשיו היו יכולות לישא מכל שבט.

(ה) **יום שהותר שבט בנימין לבוא כקהל- הק' הרמב"ן**, הא לכאור' משמע דכל האיסור הי' על דור זה, וא"כ מה שייך יותר שהותר, הרי מי שהי' אסור עדיין הי' אסור, ומי שהי' מותר הי' מותר מעולם. ותי' דאינו כן, אלא דלשון הנדר הי' דכל זמן שדור זה היו חיים, הי' אסור על כל ישראל לבוא בשבט בנימין, אף מי שלא הי' מאותו הדור. ועכשיו שכלו כל אותו הדור, ממילא מי שלא הי' מאותו הדור הי' עכשיו מותר לבא בשבט בנימין.

(ו) **יום שכלו בו מתי מדבר- ע' ברשב"ם** שהביא המדרש דהיו חופרים קבורתן בכל שנה ושנה, והיו ישנים בהם בכל שנה בט' באב, ובשנת ארבעים לא מתו אפי' א'. וע' בתוס' שהק' הרבה קו' על מהלך זו, וביאר דאין הכוונה דכבר מתו כל שהיו בין כ' לס', אלא דבאמת נתבטל הגזירה בשנה האחרונה, ולא מתו מי שהי' צריך למות באותו שנה. והק' הגבורת ארי (תענית ל:) על פי' זה, דמהו קו' הגמ' לקמן על אחי' השילוני, אולי הי' מהט"ו אלף ועוד שלא מתו. וכ' דלפי מש"כ תוס' בהעוד פי', דלא מתו מי שהי' בן כ' ופחות מחודש א', א"ש קו' הגמ' על אחי'. ועוד תמה על פי' זה, איך חשבו שטעו כ"כ עד יום ט"ו בחודש. ועוד ק' על פי' זה, מה ענין זה להא דייחד הדבור עם משה, לכאור' זהו דבר אחר מה שכלו מתי מדבר, והי' יו"ט אף בלא יחוד הדבור עם משה, וע"ש מש"כ בזה. ועוד הביא תוס' ביאור אחר, דלעולם מתו כולם,

(א) **שבת בראשית אינה צריכה קידוש ב"ד- פי' הרשב"ם**, כעין שמקדשין המועדות, דהיינו דמקדשין החודש ועי"ז ממילא נתקדשו המועדות, כמו כן ה"א דמקדשין יום א' בשבת, כדי שיהי' יום ז' לו שבת, קמ"ל דאין עושין כן. אולם ע' ברשב"א שהביא מהר"ח דפי' דמשה רבנו קידש המועדים עצמם, ושמעי' מינה דב"ד צריכין לקדש המועד עצמו ולומר דהמועד יהי' ביום זה המקודש [ולכאור' כוונתו לומר דלפי פי' זה ה"א דמקדשין שבת גופי' בקידוש ב"ד].

(ב) **שבת בראשית אינה צריכה קידוש ב"ד- הק' החזון איש** (אה"ע סי' קמ"ח, לדף לז: [עמ' 574]), תינח לשי' רבנן דס"ל דבין אם החודש נתקדש בזמנו או שלא בזמנו, ה"א דצריך דצריך לקדש שבת, ולכן צריך קרא לומר דאין צריך, אבל לשי' ר' אלעזר בר צדוק, דאין מקדשין חודש שלא נראה בזמנו, שהרי כבר קידשוהו שמים, א"כ מהו הה"א דיהי' ב"ד מקדשין שבת, הרי כבר קדשוהו שמים, וצ"ע.

(ג) **יום שהותרו שבטים לבא זה בזה- פי' הרשב"ם**, שהותרו הסבת נחלה, שפסק אותו דור שנאסר להם הסבת נחלה, ואף עכשיו אם נשתירו מי שהוא מאותו הדור, עדיין באיסורייהו קיימי, אבל שאר בני אדם, שלא היו מאותו הדור, היו מותרין לבא עם השבטים אחרים. והק' הגבורת ארי (תענית ל:) על פי' זה, א) מה שמחה היא זו, הרי איסור זה לא נהג אלא לבני אותו דור, ובניהם כבר היו מותרין אף בחיי אבותם, ואיזה היתר נתחדש עכשיו. ב) מה שייך לעשות יום טוב ביום מיתת אביהם, ג) וכי דור של באי הארץ הי' להם זמן קבוע למות כמו דור המדבר, ד) ועוד הי' משמע דעושים יו"ט ביום שכלו אבותם, ואי"ז דומה למה שעשו יו"ט ביום שכלו מתי מדבר, דזה הי' או משום דנתבטל הגזירה, או משום דחזר הדיבור ליחד עם משה. ולכן פי' הגבול"א דהשמחה הוא דביום ט"ו באב נתחדש להו דרשה זו, וקודם לכן היו אוסרים אף לדורות הבאים, ועכשיו נתחדש להם לדרוש דשייך רק לדור זה. וכ"כ

(ט) **תשש כחה של חמה- הק' הקובץ שעורים** (שס"ט), איך תלוי כח החמה בחדשים שלנו, דהן נמנין ללכנה ולא לחמה, ותי' דשמא י"ל דרוב פעמים הוא בט"ו באב, וקבעו זמן שוה לכל השנים משום הרוב.

(י) **לא נגזרה גזירה על שבטו של לוי- פי' הרשב"ם** דזהו קאי על אחי' השילוני, שהי' לוי. וע' ברשב"א שהביא מהר"י מיגש דזה קאי על עמרם, שהי' משבט לוי והי' מבאי הארץ. וכ' הרשב"א דמה שדחק לו לומר כן הוא משום שהגמ' לא פי' דאחי' הי' משבט לוי, והי' צריך לפרש זה מעיקרא. אבל כ' הרשב"א דאי אפשר לפרש כן, שהרי עמרם ראה יעקב, ולא חי על עמרם אלא קל"ז שנה, ולכן מת לכה"פ נ"ו שנה קודם יציאת מצרים, וצ"ע.

(יא) **איבעיא להו, אר"י לשבטים איפלוג או דלמא לקרקף גברי איפלוג- פי' הרשב"ם** דשאלת הגמ' הוא האם חולקים י"ב חלקים שוים להי"ב שבטים, וכל שבט מחלק נחלתו כפי אנשיו, או דלמא הנחלה נתחלק להיוצאי מצרים או לבאי הארץ בשוה, ושבט שיש רוב אנשים ממילא יש לו יותר נחלה. אולם ע' בראב"ד (הובא בשטמ"ק לקמן קיז:), דכ' דפשוטו של הפסוקים, דכתיב לרב תרבה נחלתו וכו', משמע דבאמת שבט שהוא גדול יותר יש לו יותר נחלה (וכן פי' רש"י על התורה [במדבר כ"ו, נ"ד], שהכל לפי ריבוי השבט). ולכן הוא ביאר שאלת הגמ' באו"א, דהיינו דכל השאלה הוא אם מה שמחלקין בגורל ואורים ותומים, הוא חלוקת השבטים, או האם הי' חלוקה בגורל גם בחלוקת גברי. ולפ"ז יוצא דלמסקנת הגמ' אמרי' דרק חלוקת השבטים הי' ע"פ הגורל ואו"ת, אבל לא חלוקת גברי. אולם ע' בשטמ"ק כאן בשם הראב"ד, דהק' דהא כתיב והתנחלתם הארץ בגורל למשפחותיכם, דמשמע דאף למשפחות חולקים בגורל. ובתחלה צידד לחזור לפירוש הרשב"ם. ומסיק דבאמת אף למשפחות חלקו ע"פ הגורל, וכל הנדון הי' בענין האורים ותומים, האם בין המשפחות היו חולקים ע"פ האורים ותומים או לא, ומסקינן דרק בין השבטים חלקו ע"פ האו"ת, אבל לא בין המשפחות.

אלא דלא חזר הדיבור אל משה עד ט"ו באב, שהרי עדיין היו אבלים עד ט"ו באב, ואין השכירה שורה מתוך עצבות. וכ' הקובץ **שעורים** (שס"ח) דזהו חי' גדול, שהרי אבלות ז' ימים אינו אלא דרבנן, וחידוש הוא לומר דכבר היו נוהגין כן במדבר.

(ז) **לא הי' דיבור עם משה- פי' הרשב"ם**, פה אל פה ככתחלה, אבל אם הוצרכו לדיבור, הי' דיבר ע"י מלאך או באורים ותומים. אולם ע' ברש"י בתענית (ל:): שכ' דהיינו דלא הי' דיבור עם משה ביחוד ובחיבה. והביא מי שפי' שלא הי' פה על פה אלא בחזיון לילה, וכ' דגמגום הוא. וכן כ' הגבורת ארי (תענית ל:): דחלילה לומר דשום פעם הי' למשה רבנו הדבור ע"י מלאך או אורים ותומים או חזיון לילה.

(ח) **יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה-** ובביאור מה הי' הי"ט בזה, כ' הרשב"ם דהיו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת. וביאר התוס' יו"ט בסוף תענית דהוא כמו שעושין סעודה בגומרה של תורה. וע' באגרות משה (או"ח א', קנ"ז) שכ' דלא מצינו דעשו סעודה, אלא רק יו"ט בעלמא שלא להתענות. וביאר, דמסתמא זהו משום דלא עשה שום יחיד כל המצוה, אלא דזה עשה מעט וזה מעט עד שנגמר המצוה, אבל אם א' הי' עושה כל המצוה, מסתבר שגם יש לעשות סעודה, וכמו דמצינו במי שמסיים מסכת, מאחר דלמדין בסוגיין דגם בגמר מצוה איכא שמחה. והביא מש"כ הנ"י כאן, והביאור הגר"א (יו"ד רמ"ו, ע"ו) דמוכח מכאן דהמסיים מסכת יש לו לעשות סעודה, והוא סעודת מצוה, והנ"י כ' שהוא בכל מצוה. ולכן כ' ר' משה דה"ה המסיים ספר מספרי תנ"ך יכול לעשות סעודה והוי סעודת מצוה. ויוצא מדברי ר' משה דכשסיימו הרבה אנשים ביחד אין צריכים לעשות סעודה, אלא דנסתפק, דאולי עכ"ז אם עושים סעודה יהי' סעודת מצוה. אבל ר' גרשום ביאר דכל זמן שהיו עוסקין במלאכת חתיכת העצים הי' צריכין להתבטל מת"ת, ועכשיו שהשלים עשו יו"ט, שמכאן ואילך היו עוסקין בתורה.

יב) לשבטים איפלוג או דלמא לקרקף גברי
איפלוג- הק' הקובץ שעורים (שס"ט), למה
לא פשטיןן מהא דכתיב אפרים ומנשה
כראובן ושמעון יהיו לי, דאי נימא דתלוי
בקרקפתא דגברי, מאי נפק"מ בזה, וכ'
דבאמת הרמב"ן על התורה הביא ראי' זו,
אלא דהק' למה אין הגמ' הביא ראי' זו, והניח
בקו'. וע' בגור ארי' (במדבר כ"ו, נ"ד)
שהביא קו' זו של הרמב"ן, ותי' שיש הרבה
נפק"מ בין אם נחשבים הם שבטים או לא,
למשל לענין האיסור דלא תסוב נחלה, ומה
שאינ דנין את השבט אלא בשבעים וא',
ולענין שופטים, ולענין דגלים וקרבנות
נשיאים. וגם הרי לענין כבוד בניו הוא,
שנקראו שבטים.